

PRÁVA PUTATIVNÍHO OTCE ANEB BÝT ČI NEBÝT

ZDENKA KRÁLÍČKOVÁ

Právnická fakulta, Masarykova univerzita, Česká republika

Abstract in original language

Příspěvek je věnován právům putativního otce, zejména ve světle judikatury ESLP, Nejvyššího soudu a nového občanského zákoníku.

Key words in original language

práva - putativní otec - judikatura - ESLP - NS - nový občanský zákoník

Abstract

The contribution is focused on the rights of the putative father, mainly in the light of the case law of the European Court of Human Rights, the Supreme court and the new Civil Code.

Key words

rights - putative - father - case law - ECHR - Supreme court - new Civil Code

1. ÚVODEM

Člověk je svoboděn. Proto má každý právo se rozhodnout, zda bude rodičem či nikoli. Pokud se někdo k rodičovství a rodinnému životu svobodně rozhodne, je svojí volbou zásadně vázán a následně je odpovědný za osud svých potomků, a to jak v rovině statusové, tak osobní i majetkové.¹ Jestliže je volbou svobodného člověka tzv. single styl, resp. život bez potomků, ať už k tomuto stanovisku dospěje kdykoli v průběhu svého života, je třeba i takové rozhodnutí respektovat.

Volba člověka je ovlivněna mnoha skutečnostmi: dosavadním (ne)rodinným životem, případnou neplodností, (ne)nalezením vhodného životního partnera, ale také – necháme-li stranou vyšší moc či náhodu – lstí, podvodem, zamlčením rozhodujících skutečností, snahou manipulovat, žít si vlastní život atd.

¹ Stranou pozornosti ponecháváme problematiku vyživovací (a jiné) povinnosti k manželce, resp. neprovdané matce dítěte útlého věku, osobně pečující o novorozence atd. (srov. § 18, § 19, § 91, §§ 92 a 93 a § 95 ZOR). K tomu viz zejména *Hrušáková, M. a kol. Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář. 4. vyd. Praha: C. H Beck, 2009.*

Mnohdy se člověk dostává – ať už z objektivních či subjektivních důvodů – do svízelné životní situace, kdy si klade různé existenční otázky. Některé jsou genderově neutrální; jiné si kladou muži, jiné ženy.²

Jde především o následující otázky, řazené dle míry obecnosti od nejobecnějších po zcela specifické.

Stát se či nestát rodičem?

Souhlasit s umělým oplodněním? Využít dárcovství či dokonce náhradní mateřství? Odvolat svůj souhlas k asistované reprodukci, jeví-li se celý proces nekonečným a narušuje-li dříve relativně poklidné soužití?

Snažit se o umělé přerušování těhotenství, selhala-li antikoncepce, došlo-li k chybě v komunikaci či dokonce k uvedení v omyl? Anebo naopak, pokusit se o zachování života?

Jde-li o muže, mnozí si kladou otázky, které mohou být vnímány jako poměrně kontroverzní.

Usilovat o právní rodičovství i proti vůli matky?

Popírat otcovství, není-li v souladu s biologickým či genetickým rodičovstvím?

Dát souhlas k osvojení, nefunguje-li dlouhodobě pro osobní neshody s matkou sociální rodičovství?

Právu jednoho člověka může korespondovat či konkurovat právo druhého anebo i třetího. Práva otce se mohou dostat do kolize s právy matky, ale také i dítěte. Anebo naopak, práva otce mohou být v souladu s právy dítěte, nikoli však s právy matky. Nejen po právníka se otvírá celá paleta různých „pro“ a „proti“, neboť každá mince má dvě strany a každá rodinně-právní věc má i svoji lidskoprávní a morální dimenzi.³

² S ohledem na specifickou se v této stati nezabýváme právní ochranou dítěte, jeho právem znát svůj původ, své rodiče, širší okruh příbuzných apod. a odkazujeme na jiné práce, např. *Králíčková, Z.* Popírání otcovství nejvyšším státním zástupcem a přirozená subjektivní práva dítěte. *Bulletin advokacie*, 2007, č. 5, s. 32 a násl., ve vazbě na článek *Jišová, A.*: Návrh nevyššího státního zástupce na popření otcovství v praxi. *Bulletin advokacie*, 2006, č. 11/12, s. 80 a násl.

³ K tomu viz *Dobrovodský, R.* Lidskoprávní a ústavoprávní aspekty rodičovstva. In tento sborník *Dny práva 2012*.

Následující řádky jsou věnovány zejména právům putativního otce, tedy muže, který pravděpodobně dítě zplodil a usiluje o sladění svého biologického rodičovství s rodičovstvím právním a nejlépe také s rodičovstvím sociálním. Mnohdy se tak děje proti vůli matky. Často dochází k uplatňování práv putativního otce proti náhodně či záměrně zakotveným fiktivním statusovým poměrům dítěte, ať už daným uzavřením manželství matkou s cizím mužem ještě před porodem či souhlasným prohlášením matky o určení otcovství s jiným mužem anebo prostřednictvím institutu osvojení.

I z české soudní praxe jsou známy mnohé případy, kdy putativní otcové bojují s větrnými mlýny, byť i náš rodinněprávní předpis zakotvuje ve vazbě na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva, zejména ve vazbě na čl. 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod,⁴ mnohé novinky, jejichž účelem je putativní otce a jejich subjektivní práva chránit.⁵

2. PRÁVO STÁT SE OTCEM

2.1. Obecné úvahy

Jak již bylo naznačeno výše, český zákonodárce vyslyšel v praxi nikoli početné, ale významné hlasy volající po zakotvení aktivní legitimize putativních otců k podání žaloby na určení otcovství k dítěti narozenému mimo manželství, a to i proti vůli matky dítěte. Do zákona o rodině (zákon č. 94/1963 Sb., dále jen ZOR) byla dlouze očekávanou tzv. velkou novelou v návaznosti na judikaturou Evropského soudu pro lidská práva k článku 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod ve věci *Keegan versus Irsko*⁶ vtělena ustanovení, která měla za cíl posílit postavení muže, který se cítil být otcem dítěte, a to i proti vůli matky (srov. z. č. 91/1998 Sb.). Do ustanovení § 54 odst. 1 ZOR byla doplněna aktivní legitimize domnělého otce k podání žaloby na určení otcovství. Tím bylo posíleno také právo dítěte znát svůj původ a svoji přirozenou rodinu. Dále, do zákona bylo vloženo nové ustanovení, a to § 70a ZOR,

⁴ Srov. sděl. FMZV č. 209/1992 Sb. K tomu viz *Kmec, J., Kosář, D., Kratochvíl, J., Bobek, M.* Evropská úmluva o lidských právech. Komentář. Praha: 2012.

⁵ Srov. *Králíčková, Z.* Lidskoprávní dimenze českého rodinného práva. Brno, Masarykova univerzita, 2010.

⁶ Viz rozsudek ze dne 26. 5. 1994, 16/1993/411/ série A, č. 290. Právní věta by mohla znít takto: „*Osvojení dítěte narozeného mimo manželství bez vědomí a proti vůli jeho otce porušuje čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.*“ Tak *Haderka, J.*: Případ *Keegan versus Irsko*, Právní rozhledy, 1995, č. 8, s. 311 a násl.

kteří znemožnilo provést osvojení dítěte proti vůli jeho putativního otce, který se domáhal soudní cestou určení otcovství. Dodejme, že nová právní úprava zakotvená nedávno přijatým občanským zákoníkem (z. č. 89/2012 Sb., dále jen NOZ), do jehož části druhé je materie věnovaná rodinnému právu vtělena, na tzv. velkou novelu v této věci navazuje (srov. 783 odst. 1 NOZ).

Je však třeba zdůraznit, že výše uvedeným způsobem je možné postupovat pouze tehdy, nemá-li dítě tzv. právního otce, tedy není-li v rodném listu dítěte nikdo jako jeho otec uveden. V této souvislosti se klade otázka, jak ochránit putativního otce, je-li otcovství k jeho biologickému dítěti právně určeno, a to proti jeho předem projevené vůli, resp. v situaci, kdy o svém otcovství v rozhodné době nevěděl. Výše bylo naznačeno, že ke svízelné situaci putativního otce může vést několik situací, a to zejména

- uzavření manželství matkou dítěte s cizím mužem ještě před porodem
- souhlasné prohlášení matky dítěte o určení otcovství s jiným mužem, než biologickým otcem dítěte
- anebo prostřednictvím institutu osvojení.

2.2. Uzavření manželství s mužem, který dítě nezplodil

Jde-li o uzavření manželství, v praxi se lze setkat s jednáním, kdy těhotná žena uzavře manželství s jiným mužem, než s biologickým otcem dítěte. Stranou pozornosti nyní ponecháváme morální aspekt věci, práva dítěte i práva tzv. matrikového otce, čili manžela matky, který je považován dle první domněnky právě s ohledem na manželství za právního otce dítěte dle § 51 ZOR. Samozřejmě, i tento muž má svá práva. Bude však záležet jen na něm, zda je v zákonem stanovených lhůtách uplatní (srov. nové znění § 57 odst. 1 ZOR).⁷

Nastane-li situace naznačená výše, dostává se putativní otec dítěte do svízelné situace. Zákon mu nedává žádnou „přímou“ možnost, jak matrikový stav nemající oporu ve faktickém stavu narušit a s dítětem se právně spojit.⁸ Nicméně, za současné právní úpravy se nabízí

⁷ Dodejme, že původní úprava stojící na poměrně krátké prekluzivní lhůtě 6 měsíců byla zrušena nálezem Ústavního soudu publikovaného pod č. 244/2010 Sb. a nahrazena lhůtami s objektivně a subjektivně určeným počátkem (3 léta, 6 měsíců), a to zákonem č. 84/2012 Sb. Dále dodejme, že nový občanský zákoník, z. č. 89/2012 Sb., stojí na obdobné koncepci, nicméně objektivní lhůta je delší (6 let).

⁸ Zahraniční úpravy jsou různé; o evropských standardech lze hovořit jen stěží. K tomu srov. *Schwenzer, I. (ed.) Tention between Legal,*

možnost putativního otce domáhat se svých práv mohl „nepřímo“, a to prostřednictvím nejvyššího státního zástupce dle § 62 ZOR, resp. § 62a ZOR.

Skutečnost, že nová právní úprava eliminovala možnost nejvyššího státního zástupce popírat otcovství, vítáme. Nicméně, za problematické považujeme – vedle vypuštění popěrného práva dítěte z vládního návrhu zákona⁹ – opomenutí (či snad úmysl?) zakotvit možnost soudu zahájit řízení o popření otcovství ex offio také v případě první domněnky. Nová právní úprava v § 793 NOZ stanoví, že „... soud může i bez návrhu zahájit řízení o popření otcovství, bylo-li otcovství určeno souhlasným prohlášením rodičů, ale otec dítěte takto určený nemůže být jeho otcem“.

2.3. Založení druhé domněnky s cizím mužem

Mnohdy se stává, že matka dítěte založí druhou domněnku otcovství dle §§ 53 či 53 ZOR s mužem, který dítě nezplodil, resp. matku dítěte v době početí ani neznal. Pohnutky žen činících prohlášení o otcovství jsou různé; pohnutky mužů také – někdy tímto počinem sledují altruistické cíle, jindy svůj zájem legalizovat v cizině pobyt, získat občanství atd.¹⁰ Práva dítěte jsou stranou, práva putativních otců také. Dodejme, že ti mnohdy o svém otcovství ani neví. Stranou pozornosti opět ponecháváme morální dimenzi věci.

Jde-li o judikaturu Evropského soudu pro lidská práva, uveďme věc *Rózański v. Polsko*,¹¹ ve které soud kritizoval – mimo jiné – absenci „přímo“ dostupného řízení, prostřednictvím kterého by se putativní otec mohl domáhat určení svého otcovství.

Biological and Social Conception of Parentage. Antwerpen – Oxford: Intersentia, 2007; *Forrest, C., Russo, T. Mater semper certa est, pater numquam: the use of biological testing in disputed paternity cases.* In *Brüggemeier, G., Colombi Ciacchi, A., Comandé, G. Fundamental Rights and Private Law in the European Union.* Cambridge: University Press, 2010, p. 375 ff., zejména část 7. Comparative remarks a část 8. Conclusions.

⁹ K tomu blíže viz *Králíčková, Z. České rodinné právo ve světle evropských harmonizačních tendencí.* *Právník*, 2012, č. 11, s. 1161-1184.

¹⁰ K tomu srov. *Kandalec, P., Kristková, A. Popírání otcovství ex officio.* *Státní zastupitelství*, 2010, č. 12, s. 14-21.

¹¹ Rozsudek ze dne 10. března 2005, č. 55339/00.

Jak již bylo naznačeno výše v souvislosti s první domněnkou (bod 2.2.), náprava fiktivního právního stavu nemající oporu v biologické, ale mnohdy ani sociální realitě, je u nás v současné době také jen „nepřímá“ – prostřednictvím nejvyššího státního zástupce dle § 62 ZOR. Nicméně, do budoucna se putativním otcům otevře možnost usilovat o nápravu prostřednictvím „podnětu“ soudu, který bude moci zahájit řízení o popření otcovství ex offio dle § 793 NOZ.

Klade se otázka, zda by se putativní otec mohl de lege ferenda domáhat neplatnosti jednání, které vedlo k zakotvení druhé domněnky dle § 782 NOZ. Dle nové úpravy se na prohlášení otcovství zásadně pohlíží jako na zvláštní projev vůle ve smyslu obecných ustanovení o právních jednáních s tím, že je možné se dovolat jeho neplatnosti, byť jen ve lhůtě určené k popření otcovství, tedy do 6 měsíců od prohlášení, resp. narození dítěte (srov. § 790 ZOR). Z důvodové zprávy se nepodává ničeho. Máme za to, že v zásadě tento postup může putativní otec využít. V této souvislosti poukazujeme na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26. dubna 2012, sp. zn. 30 Cdo 3430/2011, ze kterého se podává:

„Zbývá posouzení druhého právního závěru převzatého odvolacím soudem a sice, že souhlasné prohlášení otcovství k dítěti, při němž matka i prohlášení činící muž věděli, že druhý uvedený nemůže být biologickým otcem dítěte, je absolutně neplatné pro obcházení ustanovení zákona o rodině upravujícím osvojení. Judikatura Nejvyššího soudu přípustnost takové žaloby připouští (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2011, sp. zn. 30 Cdo 3956/2009). Nad rámec závěrů v uvedeném usnesení vyjádřených, od nichž nemá dovolací soud důvod se odchýlit, je třeba uvést, že jakkoliv není v praxi vyloučeno, aby souhlasné prohlášení otcovství podle § 52 odst. 1 zákona o rodině učinil i muž, který není jeho biologickým otcem, slouží tento institut v první řadě k uvedení biologického otcovství do souladu se stavem právním. Koncepce ustanovení § 52 odst. 1 zákona o rodině totiž vychází z premisy, že toto prohlášení činí biologický otec, kterému současně nesvědčí první domněnka otcovství (ustanovení § 51 odst. 1 zákona o rodině), ani dosud nebylo určeno otcovství podle tzv. třetí domněnky otcovství (ustanovení § 54 odst. 1 zákona o rodině). K „uznání“ cizího (nebiologického) dítěte za vlastní, pak slouží – jak správně uvedly soudy - institut osvojení (srov. hlavu čtvrtou, části druhé zákona o rodině). I souhlasné prohlášení otcovství je za užití § 104 zákona o rodině třeba poměřovat podle ustanovení § 37 odst. 1 věty před středníkem, § 38 a § 39 občanského zákoníku. Ne každé souhlasné prohlášení rodičů, u něhož muž i matka dítěte věděli, že prohlášení činí muž, který nemůže být biologickým otcem, nezbytně nutně obchází zákon. Při posouzení, zda souhlasné prohlášení rodičů obchází zákon, je třeba vzít do úvahy, zda takové určení je jednoznačně v rozporu s nejlepším zájmem dítěte. Takto by bylo třeba hodnotit např. prohlášení muže, který si je vědom skutečnosti, že otcem být nemůže, o svém otcovství k cizinci, a to nezřídkem i zletilému, který v matričních dokladech nemá zapsaného otce, popř. pouze fiktivního otce (státy bývalého Sovětského svazu). V těchto případech jde evidentně o neplatný právní úkon pro rozpor s § 39 občanského zákoníku, obcházení zákona, neboť účelem je zajistit

cizinci státní občanství České republiky (srov. též Milana Hrušáková a kolektiv Zákon o rodině, 4. vydání. Praha 2009, str. 256). Vliv muže mít rovněž zjištění, zda v době učinění souhlasného prohlášení otcovství, biologický otec o dítě projevoval zájem, zda souhlasné prohlášení rodičů sledovalo vyloučení biologického otce z výkonu jeho práva na rodinný život apod.“

2.4. Osvojení

Odbornou i laickou veřejnost šokoval nedávno medializovaný případ mladého muže, který věděl o těhotenství své tehdy nezletilé partnerky, nicméně, právně se otcem nestal, ačkoli naše úprava tradičně umožňuje i nezletilým rodičům učinit souhlasné prohlášení o určení otcovství (srov. § 52 odst. 2 ZOR, srov. také § 779 odst. 2 NOZ). V dané věci však k uplatnění tzv. druhé domněnky otcovství nedošlo. Na víc, po porodu bylo putativnímu otci řečeno, že „jeho“ dítě zemřelo. Dítě však žilo. Následně soud rozhodl o tzv. prostém osvojení dítěte, neboť nezletilá matka dítěte k této zásadní statusové změně udělila souhlas (sic!). Následovala obrana putativního otce a poměrně kontroverzní rozhodnutí Nejvyššího soudu v duchu rčení „vlk se nažral a koza zůstala celá“. Otcovství bylo určeno, nicméně osvojení bylo zachováno. Z rozhodnutí ze dne 9. listopadu 2011, spis. zn. 21 Cdo 4795/2010, se podává:

“Dochází-li osvojením dítěte ke zpřetrhání právní vazby otcovství dosavadního (právního) otce, tím spíše to musí platit pro muže, který o sobě tvrdí, že je otcem, a který se teprve určení svého (právního) otcovství začal až posléze (podáním žaloby) domáhat. Jeho "ochrana před účinky osvojení provedeného bez jeho souhlasu", uvedená v ustanovení § 70a zákona o rodině, se již nemůže uplatnit. Zahájením řízení o určení otcovství lze zabránit osvojení (provedeného bez souhlasu muže, který o sobě tvrdí, že je otcem) jen v případě, kdyby k němu došlo do doby, než nastaly (měly nastat) účinky osvojení, tedy pouze do doby, než rozsudek o osvojení nabyl právní moci. Bylo-li však řízení o určení otcovství zahájeno mužem, který se považuje za otce, až poté, co již nastaly účinky osvojení (poté, co rozsudek o osvojení nabyl právní moci), nemohou tím být již nastalé účinky osvojení zpětně dotčeny.

Při úvaze, zda muž, který o sobě tvrdí, že je otcem, je i po nastoupení účinků osvojení dítěte (přesto) aktivně legitimován domáhat se určení svého otcovství podle ustanovení § 54 odst. 1 zákona o rodině, je však třeba rozlišovat, zda bylo provedeno jen prosté osvojení (tzv. osvojení prvního stupně) nebo zda šlo o osvojení nezrušitelné (tzv. osvojení druhého stupně). Osvojení prosté lze za zákonem stanovených podmínek konstitutivním soudním rozhodnutím zrušit (§ 73 odst. 1 zákona o rodině); dnem právní moci takového soudního rozhodnutí se "obnovují" rodičovská zodpovědnost "původních" rodičů (je-li osvojené dítě stále nezletilé) a příbuzenské vztahy dítěte k původní

rodině. Osvojení nezrušitelné nelze zrušit (§ 74 odst. 1 zákona o rodině).

Může-li být prosté osvojení zrušeno a "obnovují-li" se tím rodičovská zodpovědnosti "původních" rodičů (je-li osvojené dítě stále nezletilé) a příbuzenské vztahy dítěte k původní rodině, je zřejmé, že provedené osvojení nebrání tomu, aby se muž, který o sobě tvrdí, že je otcem, domáhal určení svého otcovství. Prostým osvojením nedochází k trvalému a definitivnímu (neměnnému a nezrušitelnému) zpřetrhání vazeb mezi osvojeným dítětem a "dosavadními" rodiči. Muži, který o sobě tvrdí, že je otcem, je třeba umožnit určení jeho otcovství, a to již proto, aby v případě následného zrušení osvojení došlo současně k obnovení jeho příbuzenského a právního vztahu k dítěti včetně obnovy rodičovské zodpovědnosti, půjde-li (stále ještě) o dítě nezletilé. Určení otcovství mu současně zaručí odpovídající právní postavení při případné následné přeměně takového osvojení na osvojení nezrušitelné, co do nutnosti jeho souhlasu s touto přeměnou - nezrušitelným osvojením (§ 68, 68a a 77 zákona o rodině) a co do účasti v takovém řízení (§ 181 odst. 1 o.s.ř.). Proto také ustanovení § 108 o.s.ř. upravuje jako překážku postupu řízení o určení otcovství (vedoucí k jeho zastavení pro odpadnutí předmětu) pouze právní stav, že došlo k nezrušitelnému osvojení dítěte, když prosté osvojení dítěte dokončení řízení o určení otcovství nebrání.

Nejvyšší soud ČR proto dospěl k závěru, že muž, který o sobě tvrdí, že je otcem dítěte, neztrácí právní mocí rozsudku soudu o osvojení dítěte jinou osobou aktivní legitimací domáhat se určení svého (právního) otcovství, ledaže by šlo o osvojení nezrušitelné. Bude-li jeho otcovství určeno, soud nemůže rozhodnout - v případě trvajících účinků osvojení - o úpravě výchovy a výživy nezletilého dítěte, protože rodičovská zodpovědnost původních rodičům k dítěti v důsledku osvojení (jeho účinků) zanikla.

Tvrzení žalobce o tom, že řízení o osvojení nezahájil dříve z důvodu, že se domníval [pro omyl vyvolaný žalovanou 2) a její matkou], že dítě zemřelo, nemá právní význam, neboť nemá a nemůže mít za následek "zpětné odnětí již nastalých účinků osvojení". Se soudy lze navíc souhlasit v tom, že žalobce byl s okolností narození dítěte bezprostředně obeznámen a že - i při nejistotě, zda dítě žije - mohl přesto podat u soudu žalobu o určení svého otcovství; dítě - při neznalosti bližších identifikačních údajů - bylo lze označit např. i tak, že jde o dítě určitého dne narozené ze žalované 2)."

3. PRÁVO (UŽ) NEBÝT (VŮBEC) OTCEM

Jen na okraj věnujme krátkou pozornost také druhé straně mince, tedy právu člověka nestát se (vůbec) rodičem, resp. otcem, či jeho právu popřít právní otcovství, pokud právní rodičovství nekoresponduje otcovství biologickému a sociálnímu.

Jde-li o první věc, tedy právo nestát se otcem, problematika souhlasu s umělým oplodněním byla léta tématem odborné diskuse. Za klíčovou v této věci považujeme věc *Evans v. UK*¹² posuzovanou Evropským soudem pro lidská práva ve vazbě na čl. 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Z rozhodnutí se podává přesvědčivý argument, že právo být rodičem v sobě zahrnuje i právo rodičem nebýt, a to ve vazbě na právo na sebeurčení, privátní autonomii a právo na ochranu soukromého života. Dodejme, že nová česká právní úprava umělého oplodnění stojí na principu písemných opětovných souhlasů muže a ženy tvořících neplodný pár a možnosti odvolání těchto souhlasů kterýmkoli z nich (viz § 8 odst. 2 zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách). Lze mít za to, že tato koncepce plně vyhovuje evropským standardům vytýčeným citovaným judikátem.

Pokud jde o právo „vyvázat se z právního rodičovství“, pokud neodpovídá biologické, ale ani sociální realitě, nejen slovenskou, ale i českou odbornou veřejnost zaujala medializovaná věc *Paulík v. Slovensko*.¹³ Evropský soud pro lidská práva v této kauze kritizoval rigiditu právní úpravu a zejména neexistenci postupu, kterým by se soudem určený otec „vyvázal“ z právního rodičovství k dceři, kterou nezplodil a se kterou neměl žádná rodinná pouta za situace, kdy tento právní stav nikomu „nepřinášel užitek“. Naopak, ve věci *Kňákal v. Česká republika*¹⁴ Evropský soud pro lidská práva konstatoval, že pokud určitý muž, který věděl, že dítě nezplodil, k sobě toto dítě dobrovolně právně připoutal, měl by být svým rozhodnutím vázán i v době, kdy se s matkou dítěte rozešel.

4. ZÁVĚR

Kdo je otcem dítěte je významné jak pro dítě, tak pro jeho matku, otce, pro celou rodinu. Ne každé dítě má to štěstí, že jsou jeho statusové poměry v souladu s biologickým a sociálním rodičovstvím. Ne každé dítě má to štěstí, že jsou jeho statusové poměry uspořádány záhy po jeho narození, resp. již před porodem, že jsou stabilní, nenarušované, neohrožované.

Život je pestrý, nevěra je věčná. Status quo ve statusových poměrech nesmí být samoúčel. Žádná první úprava nemá být rigidní. Stabilita založená právní domněnkou musí zásadně ustoupit biologickému a

¹² Rozsudek ze dne 10 dubna 2007, č. 6339/05.

¹³ Rozsudek ze dne 1. října 2006, č. 10699/05.

¹⁴ Rozhodnutí ze dne 8. ledna 2007, č. 39277/06.

sociálnímu stavu, zejména pokud je právní stav v rozporu se zájmy dítěte a jeho rodičů (a prarodičů) a nikomu tak nepřináší užitek. Soudní řízení by mělo být vedeno snahou o dosažení proporcionality mezi sledovanými cíli a prostředky k jejich dosažení, zejména ve smyslu článku 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod poskytujícímu ochranu soukromému a rodinnému životu. Cílem soudního řízení musí být vyvažování a ohled na zvláštní okolnosti případu. Samozřejmě, vždy bude záležet na tom, kdo se bude ochrany svých práv domáhat. Zájmy dítěte mohou korespondovat zájmům matky i otce. Zájmy dítěte však mohou být zcela odlišné než zájmy jeho rodičů.

Contact – email

zdenka.kralickova@law.muni.cz